Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

29. srpnja 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 19. stavak 2. treći podstavak UEU-a – Članak 254. drugi stavak UFEU-a – Imenovanje sudaca Općeg suda Europske unije – Neupitna neovisnost – Sposobnost potrebna za obavljanje visoke sudačke dužnosti – Nacionalni postupak predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije – Skupina neovisnih stručnjaka zadužena za ocjenjivanje kandidata – Rang-lista kandidata koji ispunjavaju zahtjeve iz članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a – Predlaganje kandidata s rang-liste koji nije najviše rangiran – Mišljenje odbora iz članka 255. UFEU-a o prikladnosti kandidatâ”

U predmetu C-119/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Vilniaus apygardos administracinis teismas (Okružni upravni sud u Vilniusu, Litva), odlukom od 9. veljače 2023., koju je Sud zaprimio 28. veljače 2023., u postupku

Virgilijus Valančius

protiv

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

uz sudjelovanje:

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija,

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija,

Saulius Lukas Kalėda,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, L. Bay Larsen, potpredsjednik, A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, F. Biltgen i N. Piçarra, predsjednici vijeća, P. G. Xuereb, L. S. Rossi (izvjestiteljica), A. Kumin, N. Wahl, I. Ziemele i J. Passer, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Emiliou,

tajnik: M. Aleksejev, načelnik odjela,

* Jezik postupka: litavski

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 16. siječnja 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za V. Valančiusa, D. Poška, *advokatas*,

– za litavsku vladu, K. Dieninis, R. Dzikovič, V. Kazlauskaitė-Švenčionienė i E. Kurelaitytė, u svojstvu agenata,

– za češku vladu, L. Dvořáková, M. Smolek i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

– za Irsku, M. Browne, *Chief State Solicitor*, i M. Lane, u svojstvu agenata, uz asistenciju D. Fennellyja, *BL*,

– za mađarsku vladu, M. Z. Fehér i G. Koós, u svojstvu agenata,

– za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman i C. S. Schillemans, u svojstvu agenata,

– za poljsku vladu, B. Majczyna i S. Żyrek, u svojstvu agenata,

– za švedsku vladu, C. Meyer-Seitz i A. M. Runeskjöld, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, F. Erlbacher, A. Steiblytė i P. J. O. Van Nuffel, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 18. travnja 2024.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Virgilijusa Valančiusa i Lietuvos Respublikos Vyriausybėa (Vlada Republike Litve) u vezi sa zakonitošću odluka o prijedlogu kandidata Republike Litve za dužnost suca Općeg suda Europske unije.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Točkom 6., naslovljenom „Upućivanje na odbor i zahtjev za dodatnim informacijama”, Pravila rada odbora iz članka 255. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, koja se nalaze u Prilogu Odluci Vijeća 2010/124/EU od 25. veljače 2010. o pravilima rada odbora iz članka 255. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL 2010., L 50, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 5., str. 255.), određuje se:

„Čim vlada države članice predloži kandidata, glavno tajništvo Vijeća taj prijedlog šalje predsjedniku odbora.

Odbor može zatražiti od vlade, koja je dala prijedlog, da pošalje dodatne informacije ili druge materijale koje odbor smatra potrebnim za raspravu.”

Litavsko pravo

Zakon o vladi

4 Člankom 52. stavkom 3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymasa (Zakon o Vladi Republike Litve) od 19. svibnja 1994. (Žin., 1994., br. 43 – 772), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon o vladi), propisuje se da litavska vlada predlaže kandidate za dužnost sudaca Suda i Općeg suda nakon ishođenja suglasnosti od Predsjednika Republike te savjetovanja s Lietuvos Respublikos Seimasom (Parlament Republike Litve, u daljnjem tekstu: litavski Parlament) na način predviđen Lietuvos Respublikos Seimo statutasom (Statut Parlamenta Republike Litve).

Opis postupka odabira

5 Točkama 1., 2., 3., 13., 15., 19., 21., 22. i 23. Pretendento į Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėjus atrankos tvarkos aprašasa (Opis postupka odabira kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije), u verziji primjenjivoj na spor iz glavnog postupka, usvojenog Uredbom ministra pravosuđa Republike Litve br. 1R-65 od 9. ožujka 2021. (u daljnjem tekstu: Opis postupka odabira), propisivalo se:

„1. [Opis postupka odabira] primjenjuje se prilikom organiziranja odabira kandidata Republike Litve za dužnost suca Općeg suda Europske unije (u daljnjem tekstu: odabir). Cilj je tog odabira pomoći vladi, koja u skladu s člankom 52. stavkom 3. [Zakona o vladi] predlaže kandidate za dužnost sudaca Općeg suda, u izradi prijedloga za određenog kandidata.

2. Radna skupina za odabir […] uspostavlja se odlukom premijera Republike Litve. Radna skupina sastavljena je od sedam osoba. Ona uključuje ministra pravosuđa Republike Litve (voditelj radne skupine) te predstavnika Parlamenta Republike Litve, predstavnika Predsjednika Republike Litve, predstavnika Teisėjų tarybe [(Sudbeno vijeće)], predstavnika Pravnog fakulteta Sveučilišta Mykolas Romeris, predstavnika Pravnog fakulteta Sveučilišta u Vilniusu i predstavnika Pravnog fakulteta Sveučilišta Vytautas Didysis. Službenik Ministarstva pravosuđa Republike Litve imenuje se kao tajnik radne skupine.

3. Radna skupina, uzimajući u obzir šest kriterija odabira kandidata za obnašanje dužnosti suca Općeg suda Europske unije predviđenih u Ugovorima kojima je Unija osnovana te izloženih u Šestom izvješću o radu odbora iz članka 255. [UFEU-a], objavljenom na internetskoj stranici tog odbora […], obavještava javnost o pokretanju postupka odabira objavom na internetskoj stranici Ministarstva pravosuđa, pozivajući one koji zadovoljavaju te kriterije odabira da podnesu dokumentaciju za prijavu na postupak odabira (pisani zahtjev za sudjelovanje u postupku odabira, životopis i motivacijsko pismo).

[…]

13. U okviru postupka odabira ocjenjuje se ispunjavaju li kandidati, na temelju dokumentacije koju su podnijeli i razgovora s kandidatima, kriterije iz točke 3. Opisa postupka odabira. Svrha je razgovora s kandidatima dopuniti ocjenjivanje kandidata na temelju dokumentacije koju su podnijeli.

[…]

15. U fazi odabira kandidati se ocjenjuju na temelju šest kriterija izloženih u točki 3.: pravna sposobnost; profesionalno iskustvo; prikladnost za obavljanje sudačkih dužnosti; jezične vještine; sposobnost rada u okviru tima u međunarodnom okruženju u kojem je zastupljeno više pravnih tradicija; te jamstva neovisnosti, nepristranosti, čestitosti i integriteta.

[…]

19. Na kraju postupka odabira svaki član radne skupine dodjeljuje kandidatu ocjenu od 1 do 10. Najniža je ocjena 1 bod, a najviša 10 bodova. Pojedinačne ocjene koje su dodijelili članovi radne skupine potom se zbrajaju. Na temelju ostvarenih rezultata sastavlja se rang-lista kandidata. Ona mora uključivati sve kandidate za koje radna skupina smatra da ispunjavaju kriterije odabira za obnašanje dužnosti suca Općeg suda Europske unije, neovisno o dodijeljenim bodovima.

[…]

21. Na kraju postupka odabira voditelj radne skupine predlaže litavskoj vladi nacrt odluke o predlaganju najviše rangiranog kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije, prilažući mu zapisnik sa sastanka radne skupine (rang-lista kandidata koju sastavlja radna skupina na kojoj su vidljivi bodovi pojedinih kandidata) te životopis najviše rangiranog kandidata.

22. Taj je prijedlog u pogledu najviše rangiranog kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije naslovljen na vladu, koja, u skladu s člankom 52. stavkom 3. Zakona o vladi, predlaže kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije.

23. Najkasnije pet radnih dana od završetka postupka odabira, rang-lista kandidata koju sastavlja radna skupina objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva pravosuđa, bez navođenja broja bodova koje su kandidati ostvarili.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

6 Odlukom koju su zajedničkom suglasnošću donijele vlade država članica na prijedlog litavske vlade, V. Valančius imenovan je sucem Općeg suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Opći sud), s primjenom od 13. travnja 2016. Njegov je mandat istekao 31. kolovoza 2019., ali je nastavio obnašati dužnost i nakon tog datuma na temelju članka 5. trećeg stavka Statuta Suda Europske unije.

7 U ožujku 2021. objavljen je poziv na podnošenje prijava za odabir kandidata Republike Litve za dužnost suca Općeg suda. Opis postupka odabira usvojen je Uredbom br. 1R-65 i osnovana je radna skupina koja se većinom sastojala od neovisnih stručnjaka, zadužena za provedbu tog odabira (u daljnjem tekstu: radna skupina). Radna skupina provela je zatim navedeni odabir, nakon čega je sastavila rang-listu kandidata koji su rangirani silaznim redoslijedom prema ostvarenim bodovima (u daljnjem tekstu: rang-lista).

8 Ministar pravosuđa podnio je 11. svibnja 2021. litavskoj vladi nacrt odluke o prijedlogu najviše rangiranog kandidata na rang-listi za dužnost suca Općeg suda, odnosno V. Valančiusa.

9 Odlukom od 6. travnja 2022. litavska vlada podnijela je na suglasnost Predsjedniku Republike Litve i litavskom Parlamentu kandidaturu osobe uvrštene na drugo mjesto na rang-listi.

10 Nakon što je dobila suglasnost Predsjednika Republike Litve i litavskog Parlamenta, litavska vlada odlukom od 4. svibnja 2022. predložila je tu osobu kao kandidata za dužnost suca Općeg suda.

11 V. Valančius podnio je 18. svibnja 2022. Vilniaus apygardos administracinis teismasu (Okružni upravni sud u Vilniusu, Litva), odnosno sudu koji je uputio zahtjev, tužbu kojom je zatražio da se, kao prvo, poništi ta odluka, kao drugo, naloži vladi ponovno pokretanje postupaka savjetovanja i predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda na zakonom propisan način tako da se u postupke savjetovanja i predlaganja uputi kandidat kojeg je radna skupina najviše rangirala i, kao treće, naloži litavskoj vladi snošenje troškova.

12 Odbor iz članka 255. UFEU-a dao je 5. srpnja 2022. negativno mišljenje o kandidatu kojeg je predložila litavska vlada.

13 Odlukom od 14. rujna 2022. litavska vlada podnijela je na suglasnost Predsjedniku Republike Litve i litavskom Parlamentu kandidaturu osobe uvrštene na treće mjesto na rang-listi kao kandidata za dužnost suca Općeg suda, odnosno Sauliusa Lukasa Kalėde.

14 U tom kontekstu, sud koji je uputio zahtjev dvoji o tumačenju članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, osobito o utjecaju tih odredbi na nacionalne postupke predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda.

15 Taj sud ističe da je sudskom praksom Suda, koja osobito proizlazi iz presude od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), priznato postojanje povezanosti između zahtjeva neovisnosti i nepristranosti nacionalnih sudaca te djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije u smislu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

16 Ističe da je zadaća sudaca Općeg suda upravo osigurati takvu djelotvornu sudsku zaštitu. Usto, na temelju članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, ti suci također moraju ispunjavati zahtjev neovisnosti, koji se ne može shvatiti na način da ima uži opseg od onog koji za nacionalne sudove proizlazi iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, kako ga tumači Sud.

17 Što se konkretno tiče odluka o imenovanju sudaca, sud koji je uputio zahtjev tvrdi da i sudska praksa Suda, koja proizlazi osobito iz presuda od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija (C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) i od 6. listopada 2021., W. Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje) (C-487/19, EU:C:2021:798), kao i sudska praksa Europskog suda za ljudska prava, koja proizlazi osobito iz presude od 1. prosinca 2020., Ástráðsson protiv Islanda (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418), uspostavljaju izravnu vezu između pravilnosti postupaka odabira i imenovanja nacionalnih sudaca, kao elementa svojstvenog pravu na zakonom prethodno ustanovljen sud, i zahtjevâ njihove neovisnosti i nepristranosti.

18 Sud koji je uputio zahtjev smatra da iz te izravne veze proizlazi obveza provjere stvara li nepravilnost počinjena prilikom imenovanja sudaca stvarnu opasnost od toga da druge grane vlasti, osobito izvršna vlast, mogu izvršavati neopravdanu diskrecijsku ovlast kojom se ugrožava integritet rezultata postupka imenovanja i koja kod osoba stvara legitimnu sumnju u neovisnost i nepristranost dotičnih sudaca, što dovodi do povrede navedenog prava.

19 Stoga, što se tiče imenovanja suca suda Unije odnosno predlaganja kandidata za dužnost suca takvog suda, od ključne je važnosti odgovor na pitanje poštuje li tijelo kojem je povjerena ovlast imenovanja odnosno predlaganja materijalne pretpostavke i bitna postupovna pravila za takvo imenovanje odnosno predlaganje jer se na taj način omogućuje utvrđenje jesu li zajamčene nepristranost i neovisnost predmetnog suda Unije.

20 U tim okolnostima Vilniaus apygardos administracinis teismas (Okružni upravni sud u Vilniusu) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Zahtijeva li se člankom 254. UFEU-a, u vezi s člankom 19. stavkom 2. UEU-a, kojim se predviđa da se članovi [Općeg suda] biraju iz redova osoba ‚čija je neovisnost neupitna i koje imaju sposobnost potrebnu za obavljanje visoke sudačke dužnosti', da se kandidat za imenovanje na dužnost suca [Općeg suda] odabere u državi članici isključivo na temelju profesionalnih sposobnosti?

2. Je li nacionalna praksa kao što je ona o kojoj je riječ u ovom predmetu, u skladu s kojom vlada države članice odgovorne za predlaganje kandidata za imenovanje na dužnost suca [Općeg suda], radi osiguravanja transparentnosti postupka odabira određenog kandidata, uspostavlja skupinu neovisnih stručnjaka zaduženu za ocjenjivanje kandidata koja, nakon što obavi razgovore sa svim kandidatima, sastavlja rang-listu kandidata prema ocjenama dodijeljenima na temelju unaprijed utvrđenih jasnih i objektivnih kriterija odabira i, u skladu s unaprijed objavljenim uvjetima, predlaže vladi kandidata kojem je na temelju njegovih profesionalnih sposobnosti i kompetencija dodijelila najviše ocjene, ali vlada za imenovanje na dužnost suca [Općeg suda] predloži kandidata koji nije kandidat koji se nalazi na prvom mjestu na navedenoj rang-listi, u skladu sa zahtjevom neupitne neovisnosti sudaca i drugim zahtjevima za obavljanje sudačke dužnosti utvrđenima u članku 254. [UFEU-a], u vezi s člankom 19. stavkom 2. [UEU-a], uzimajući u obzir činjenicu da bi eventualno nezakonito imenovan sudac mogao utjecati na odluke [Općeg suda]?"

Činjenice nastale nakon podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku i postupak pred Sudom

21 Nakon što je dobila suglasnost Predsjednika Republike Litve i litavskog Parlamenta, litavska vlada odlukom od 19. travnja 2023. predložila je S. L. Kalėdu kao kandidata za dužnost suca Općeg suda.

22 V. Valančius 12. svibnja 2023. zatražio je poništenje te odluke u okviru upravnog spora koji je pred sudom koji je uputio zahtjev pokrenut podnošenjem njegove tužbe protiv odluke od 4. svibnja 2022., pri čemu je ostao pri drugim dijelovima tužbenog zahtjeva iz točke 11. ove presude.

23 Odlukom od 15. rujna 2023. vlade država članica imenovale su S. L. Kalėdu sucem Općeg suda na mandat koji istječe 31. kolovoza 2025.

24 Zahtjevom za pružanje informacija od 26. rujna 2023. Sud je pozvao sud koji je uputio zahtjev da pojasni utječe li imenovanje S. L. Kalėde sucem Općeg suda na predmet spora iz glavnog postupka, kojim se traži nalaganje činidbe, te ostaje li pri svojem zahtjevu za prethodnu odluku.

25 Sud koji je uputio zahtjev naveo je u dopisu od 10. listopada 2023. da navedeno imenovanje ne utječe na predmet spora iz glavnog postupka te da namjerava ostati pri svojem zahtjevu za prethodnu odluku.

Nadležnost Suda

26 Više vlada koje su podnijele pisana očitovanja u ovom predmetu dovodi u pitanje nadležnost Suda za odlučivanje o zahtjevu za prethodnu odluku. One u biti smatraju da se postupak imenovanja suca Općeg suda sastoji od različitih faza, od kojih je prva nacionalna faza u kojoj se predlaže kandidat za dužnost suca Općeg suda. Međutim, ta faza ne ulazi u područje primjene prava Unije, posebno članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, nego je uređena isključivo nacionalnim pravom. Stoga Sud nije nadležan za odlučivanje o usklađenosti s tim odredbama eventualnih nacionalnih pravila kojima se uređuje ta nacionalna faza predlaganja kandidata.

27 Osim toga, određene vlade ističu da postupak imenovanja suca Općeg suda završava donošenjem odluke koju zajedničkom suglasnošću donose vlade država članica, a koja ne podliježe nadzoru zakonitosti Suda. Slijedom toga, Sud tim više nije nadležan za odlučivanje o nacionalnoj fazi predlaganja kandidata koja je dio takvog postupka imenovanja.

28 U tom pogledu valja podsjetiti na to da na temelju članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, suce Općeg suda imenuju vlade država članica zajedničkom suglasnošću nakon savjetovanja s odborom predviđenim u članku 255. UFEU-a. U skladu s potonjom odredbom, osniva se odbor zadužen za davanje mišljenja o prikladnosti kandidatâ za obnašanje dužnosti suca i nezavisnog odvjetnika Suda i Općeg suda prije nego što vlade država članica imenuju kandidate u skladu s člancima 253. i 254. UFEU-a. Kao što to proizlazi iz točke 6. prvog stavka Pravila rada odbora iz članka 255. UFEU-a, koja se nalaze u Prilogu Odluci 2010/124, postupak pred tim odborom pokreće se na temelju prijedloga kandidata koji upućuje vlada države članice, a glavno tajništvo Vijeća šalje ga predsjedniku tog odbora.

29 Iz zajedničkog tumačenja tih odredbi proizlazi da se, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 52. i 53. svojeg mišljenja, postupak imenovanja suca Općeg suda sastoji od tri faze. U prvoj fazi vlada dotične države članice predlaže kandidata za dužnost suca Općeg suda slanjem tog prijedloga glavnom tajništvu Vijeća. U drugoj fazi odbor iz članka 255. UFEU-a daje mišljenje o prikladnosti tog kandidata za obnašanje dužnosti suca Općeg suda, s obzirom na zahtjeve predviđene u članku 254. drugom stavku UFEU-a. U trećoj fazi, koja se odvija nakon savjetovanja s tim odborom, vlade država članica posredstvom svojih predstavnika imenuju navedenog kandidata za suca Općeg suda odlukom donesenom zajedničkom suglasnošću na prijedlog vlade dotične države članice.

30 Iz toga slijedi da je odluka o prijedlogu kandidata za dužnost suca Općeg suda, koju donosi vlada države članice, poput odluka o kojima je riječ u glavnom postupku, prva faza postupka imenovanja koji je uređen člankom 19. stavkom 2. trećim podstavkom UEU-a i člankom 254. drugim stavkom UFEU-a. Dakle, takva je odluka na toj osnovi obuhvaćena područjem primjene tih odredbi.

31 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 24., 58. i 59. svojeg mišljenja, iako su predlaganje, kao i imenovanje, kandidata za dužnost suca Općeg suda obuhvaćeni nadležnošću država članica, one su ipak dužne u izvršavanju te nadležnosti poštovati obveze koje za njih proizlaze iz prava Unije, a osobito iz članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a (vidjeti po analogiji presude od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda), C-619/18, EU:C:2019:531, t. 52. i od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 57. i navedenu sudsku praksu), čije je tumačenje očito obuhvaćeno nadležnošću Suda na temelju članka 267. UFEU-a (presuda od 22. ožujka 2022., Prokurator Generalny i dr. (Stegovno vijeće Vrhovnog suda – Imenovanje), C-508/19, EU:C:2022:201, t. 57. i navedena sudska praksa).

32 U ovom kontekstu nije relevantna okolnost da odluke o imenovanju sudaca Općeg suda koje zajedničkom suglasnošću donose predstavnici vlada država članica koji ne djeluju u svojstvu članova Vijeća, nego predstavnikâ svojih vlada, i time kolektivno izvršavaju nadležnosti država članica, ne podliježu nadzoru zakonitosti koji provodi sud Unije na temelju članka 263. UFEU-a (vidjeti u tom smislu rješenje od 16. lipnja 2021., Sharpston/Vijeće i predstavnici vlada država članica, C-685/20 P, EU:C:2021:485, t. 46. i 49. te navedenu sudsku praksu).

33 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 26. svojeg mišljenja, nenadležnost Suda za razmatranje zakonitosti tih odluka o imenovanju ne utječe na njegovu nadležnost za odgovaranje na prethodna pitanja o tumačenju prava Unije koja je postavio sud koji je uputio zahtjev u okviru spora čiji je predmet zakonitost nacionalnih odluka o prijedlogu kandidata za dužnost suca Općeg suda.

34 U tim je okolnostima Sud nadležan za odlučivanje o zahtjevu za prethodnu odluku.

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

35 Litavska vlada izražava sumnju u dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku. Najprije, ona tvrdi da zatraženo tumačenje članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a nema nikakve veze s predmetom spora iz glavnog postupka, s obzirom na to da je za taj spor mjerodavno samo nacionalno pravo i da prema tom pravu sud koji je uputio zahtjev nije nadležan za odlučivanje u navedenom sporu. Nadalje, ona smatra da su postavljena pitanja

hipotetska jer se spor iz glavnog postupka ne odnosi ni na zakonitost nacionalnog postupka predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda ni na poštovanje tog postupka u ovom slučaju. Naposljetku, ona navodi da sudu koji je uputio zahtjev više nije potreban odgovor na postavljena pitanja kako bi mogao odlučiti o sporu u glavnom postupku s obzirom na to da više ne postoji predmet spora jer je S. L. Kalėda imenovan sucem Općeg suda, čime je onemogućeno ispunjenje zahtjeva tužitelja iz glavnog postupka u pogledu ponovnog pokretanja postupaka savjetovanja i predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda.

36 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka uspostavljenog člankom 267. UFEU-a isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je u načelu obvezan donijeti odluku (presuda od 21. prosinca 2023., Infraestruturas de Portugal i Futrifer Indústrias Ferroviárias, C-66/22, EU:C:2023:1016, t. 33. i navedena sudska praksa).

37 Sud može odbiti odgovoriti na prethodno pitanje nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora iz glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (presuda od 21. prosinca 2023., Infraestruturas de Portugal i Futrifer Indústrias Ferroviárias, C-66/22, EU:C:2023:1016, t. 34. i navedena sudska praksa).

38 U ovom slučaju, kad je riječ, prije svega, o argumentu koji se temelji na nepostojanju veze između zatraženog tumačenja prava Unije i spora iz glavnog postupka jer je predmet spora uređen samo nacionalnim pravom, valja istaknuti da je, kao što je to navedeno u točki 30. ove presude, nacionalna odluka o prijedlogu kandidata za dužnost suca Općeg suda prva faza postupka imenovanja uređenog člankom 19. stavkom 2. trećim podstavkom UEU-a i člankom 254. drugim stavkom UFEU-a. Doista, predmet spora u glavnom postupku odnosi se na zakonitost nacionalnih odluka o prijedlogu kandidata za dužnost suca Općeg suda s obzirom na zahtjeve predviđene tim odredbama. U tim okolnostima nije očito da zatraženo tumačenje navedenih odredbi nema nikakve veze s predmetom tog spora.

39 Što se tiče navodne nenadležnosti suda koji je uputio zahtjev za odlučivanje u navedenom sporu, dovoljno je podsjetiti na to da u okviru prethodnog postupka iz članka 267. UFEU-a nije na Sudu da provjerava je li odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku donesena u skladu s nacionalnim pravilima o ustrojstvu i postupanju sudova niti, konkretno, ispitivati je li zahtjev povodom kojeg je u tijeku postupak pred sudom koji je postavio prethodno pitanje dopušten u skladu s tim pravilima (presuda od 6. listopada 2021., W. Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798, t. 96. i navedena sudska praksa). Sud se stoga mora pouzdati u odluku suda države članice kojom je upućen zahtjev za prethodnu odluku sve dok ona nije ukinuta u okviru postupka po pravnim lijekovima koji je eventualno predviđen nacionalnim pravom (presuda od 29. ožujka 2022., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, t. 70. i navedena sudska praksa). Međutim, iz spisa kojim Sud raspolaže ne proizlazi da je odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u ovom slučaju ukinuta.

40 Nadalje, što se tiče argumenta kojim se ističe hipotetski karakter postavljenih pitanja, valja naglasiti da su, suprotno onomu što tvrdi litavska vlada, pitanja bila obrazložena dvojbama suda koji je uputio zahtjev u pogledu usklađenosti s odredbama prava Unije, čije tumačenje nacionalni sud traži, načina na koji je konkretno proveden nacionalni postupak predlaganja kandidata Republike Litve za dužnost suca Općeg suda radi donošenja odluka o predlaganju kandidata o kojima je riječ u glavnom postupku. Doista, očito je da problem istaknut u postavljenim pitanjima nije hipotetski jer se spor iz glavnog postupka odnosi na zakonitost tih odluka s obzirom na navedene odredbe prava Unije.

41 Naposljetku, što se tiče argumenta koji se temelji na tome da odgovor na ta pitanja više nije potreban kako bi sud koji je uputio zahtjev mogao donijeti odluku o sporu u glavnom postupku, s obzirom na to da je S. L. Kalėda u međuvremenu imenovan sucem Općeg suda, valja istaknuti da je sud koji je uputio zahtjev u svojem odgovoru na zahtjev Suda za pružanje informacija od 26. rujna 2023. naveo da to imenovanje ne utječe na predmet spora iz glavnog postupka i da namjerava ostati pri svojem zahtjevu za prethodnu odluku. Osim toga, među strankama u glavnom postupku nesporno je da je taj spor još uvijek u tijeku.

42 Budući da ni iz spisa kojim Sud raspolaže ni iz odgovora nacionalnog suda na zahtjev Suda za pružanje informacija ne proizlazi da je tužitelj iz glavnog postupka povukao svoju tužbu ili da su svi njegovi zahtjevi u cijelosti ispunjeni ili da više ne mogu biti ispunjeni, tako da je spor iz glavnog postupka očito postao bespredmetan, nedvojbeno je da je odgovor na postavljena pitanja i dalje potreban kako bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo da odluči o tom sporu (vidjeti u tom smislu presudu od 2. veljače 2023., Towarzystwo Ubezpieczeń Ż (Zavaravajući tipski osiguravajući ugovori), C-208/21, EU:C:2023:64, t. 46. i navedenu sudsku praksu).

43 U tim je okolnostima zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

O prethodnim pitanjima

44 Svojim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 19. stavak 2. treći podstavak UEU-a i članak 254. drugi stavak UFEU-a tumačiti na način da im se protivi to da vlada države članice, koja je osnovala skupinu neovisnih stručnjaka zaduženu za ocjenjivanje kandidata za dužnost suca Općeg suda i sastavljanje rang-liste kandidata koji ispunjavaju zahtjeve predviđene tim odredbama, predloži među kandidatima s te rang-liste kandidata koji nije najviše rangiran.

45 Kako bi se odgovorilo na ta pitanja, najprije valja podsjetiti na to da se na temelju članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, suci Općeg suda biraju iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koje imaju sposobnost potrebnu za obavljanje visoke sudačke dužnosti.

46 Što se konkretno tiče zahtjeva neovisnosti predviđenog u tim odredbama, valja podsjetiti na to da taj zahtjev proizlazi iz bitnog sadržaja prava na djelotvornu sudsku zaštitu i pošteno suđenje, koje je od ključne važnosti kao jamstvo zaštite svih prava koja osobe ostvaruju na temelju prava Unije i očuvanja zajedničkih vrijednosti država članica navedenih u članku 2. UEU-a, osobito vrijednosti vladavine prava (presude od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, t. 70. i 71. te od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti), C-718/21, EU:C:2023:1015, t. 61.).

47 Taj zahtjev neovisnosti sudova predviđen, među ostalim, člankom 19. UEU-a konkretizira tako jednu od temeljnih vrijednosti Unije i njezinih država članica utvrđenih u članku 2. UEU-a, kojima se definira sâm identitet Unije kao zajedničkog pravnog poretka čije se poštovanje nalaže i Uniji i državama članicama (vidjeti u tom smislu presude od 16. veljače 2022., Mađarska/Parlament i Vijeće, C-156/21, EU:C:2022:97, t. 127. i 232. kao i navedenu sudsku praksu te od 5. lipnja 2023., Komisija/Poljska (Neovisnost i privatan život sudaca), C-204/21, EU:C:2023:442, t. 67.).

48 Budući da je zahtjev neovisnosti, koji sadržava dva aspekta, odnosno neovisnost u užem smislu i nepristranost (vidjeti u tom smislu presudu od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, t. 121. i 122. te navedenu sudsku praksu), svojstven zadaći suđenja i da se člankom 19. UEU-a povjerava zajedno Sudu Europske unije i nacionalnim sudovima zadaća osiguranja sudskog nadzora u pravnom poretku Unije, taj se zahtjev jednako nalaže na razini Unije, među ostalim za suce Općeg suda, kao i na razini država članica za nacionalne sudove (vidjeti u tom smislu presudu od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, t. 32. i 42. te navedenu sudsku praksu).

49 Osim toga, zahtjev koji se odnosi na zakonom prethodno ustanovljen sud usko je povezan, među ostalim, sa zahtjevom neovisnosti u smislu da se obama nastoje poštovati temeljna načela, odnosno nadređenost prava i dioba vlasti, koja su bitna za vladavinu prava čija je vrijednost potvrđena člankom 2. UEU-a. U osnovi svakog od tih zahtjeva nalazi se nužnost očuvanja povjerenja koje osoba mora imati u sudbenu vlast i neovisnost te vlasti u odnosu na druge grane vlasti (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2021., W. Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798, t. 124. i od 22. veljače 2022., Openbaar Ministerie (Zakonom ustanovljen sud u državi članici izdavateljici naloga), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, t. 56.).

50 Zahtjev koji se odnosi na zakonom prethodno ustanovljen sud po samoj svojoj naravi obuhvaća postupak imenovanja sudaca (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX–II i C-543/18 RX–II, EU:C:2020:232, t. 74. i navedenu sudsku praksu), pri čemu valja pojasniti da se neovisnost suda mjeri, među ostalim, prema načinu na koji su njegovi članovi imenovani (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti), C-718/21, EU:C:2023:1015, t. 60. i navedenu sudsku praksu).

51 U tom pogledu, potrebno je da su materijalne pretpostavke i postupovna pravila koji se odnose na imenovanje sudaca takvi da kod osoba ne mogu stvoriti legitimne sumnje u nemogućnost utjecaja vanjskih čimbenika na imenovane suce i njihovu neutralnost u odnosu na međusobno suprotstavljene interese (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX–II i C-543/18 RX–II, EU:C:2020:232, t. 71.). U tu svrhu osobito je važno da se te materijalne pretpostavke i postupovna pravila postave na način da omoguće isključenje ne samo svakog izravnog utjecaja, u obliku uputa, nego i posrednijih oblika utjecaja koji mogu usmjeriti odluke dotičnih sudaca i time otkloniti dojam njihove neovisnosti ili nepristranosti, što može ugroziti povjerenje koje osobe moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava (vidjeti u tom smislu presudu od 29. ožujka 2022., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, t. 96. i 97. te navedenu sudsku praksu).

52 U tom kontekstu, nepravilnost počinjena u okviru postupka imenovanja sudaca unutar predmetnog pravosudnog sustava može dovesti do povrede temeljnog prava na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud, ako je ta nepravilnost takve naravi i težine da dovodi do stvarne opasnosti da druge grane vlasti, osobito izvršna vlast, mogu izvršavati neutemeljenu diskrecijsku ovlast dovodeći u opasnost integritet ishoda postupka imenovanja. Naime, takva nepravilnost izazvala bi legitimnu sumnju osoba u neovisnost i nepristranost odnosnog suca ili odnosnih sudaca. To je slučaj kad je riječ o temeljnim pravilima koja su sastavni dio uspostave i funkcioniranja tog pravosudnog sustava (vidjeti u tom smislu presude od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, t. 75. i 76. te od 22. veljače 2022., Openbaar Ministerie (Zakonom ustanovljen sud u državi članici izdavateljici naloga), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, t. 72. i 73. te navedenu sudsku praksu).

53 Što se tiče sudaca Općeg suda, materijalne pretpostavke i postupovna pravila koji se odnose na njihovo imenovanje moraju omogućiti isključenje svake legitimne sumnje kod osoba u pogledu činjenice da ti suci ispunjavaju zahtjeve predviđene člankom 19. stavkom 2. trećim podstavkom UEU-a i člankom 254. drugim stavkom UFEU-a, koji se istodobno odnose na „[neupitnu neovisnost]” i „sposobnost potrebnu za obavljanje visoke sudačke dužnosti”. U tu je svrhu osobito nužno, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 59. do 61. i 65. svojeg mišljenja, zajamčiti integritet cjelokupnog postupka imenovanja sudaca Općeg suda i, posljedično, njegova ishoda u svakoj fazi od koje se sastoji taj postupak.

54 Stoga, kad je riječ, kao prvo, o nacionalnoj fazi predlaganja kandidata za dužnost suca Općeg suda, o kojoj je konkretno riječ u glavnom postupku, valja istaknuti, s jedne strane, da je, s obzirom na to da u pravu Unije ne postoje posebne odredbe u tu svrhu, na unutarnjem pravnom poretku svake države članice da uredi postupovna pravila za predlaganje takvog kandidata, pod uvjetom da ta pravila ne mogu kod osoba stvoriti legitimne sumnje u pogledu toga poštuje li predloženi kandidat zahtjeve predviđene u članku 19. stavku 2. trećem podstavku UEU-a i članku 254. drugom stavku UFEU-a.

55 Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 54. svojeg mišljenja, svaka država članica ostaje slobodna odlučiti hoće li predvidjeti postupak za odabir i predlaganje kandidata za dužnost suca Općeg suda.

56 U tom pogledu, okolnost da predstavnici zakonodavne ili izvršne vlasti sudjeluju u postupku imenovanja sudaca nije sama po sebi takva da uzrokuje takve legitimne sumnje kod osoba (vidjeti u tom smislu presudu od 22. veljače 2022., Openbaar Ministerie (Zakonom ustanovljen sud u državi članici izdavateljici naloga), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, t. 75. i 76. te navedenu sudsku praksu). Uzimajući navedeno u obzir, sudjelovanje neovisnih savjetodavnih tijela kao i postojanje obveze obrazlaganja u nacionalnom pravu mogu doprinijeti većoj objektivnosti postupka imenovanja, ograničavajući diskrecijsku ovlast kojom institucija za imenovanje može raspolagati (vidjeti u tom smislu presudu od 20. travnja 2021., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, t. 66. i 71. te navedenu sudsku praksu).

57 S druge strane, kad je riječ o materijalnim pretpostavkama predviđenima za odabir i predlaganje kandidata za dužnost suca Općeg suda, valja navesti da iako države članice raspolažu širokom marginom prosudbe za utvrđivanje tih pretpostavki, one ipak moraju zajamčiti, neovisno o postupovnim pravilima koja su u tu svrhu usvojena, da predloženi kandidati ispunjavaju zahtjeve neovisnosti i profesionalne sposobnosti iz članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a.

58 Kao drugo, provjeravanje prikladnosti kandidata koje predlažu države članice za obnašanje dužnosti suca Općeg suda s obzirom na zahtjeve iz članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a u nadležnosti je i odbora iz članka 255. UFEU-a.

59 Naime, radi donošenja mišljenja o toj prikladnosti taj odbor mora provjeriti ispunjava li predloženi kandidat zahtjeve neovisnosti i profesionalne sposobnosti koji se u skladu s člankom 19. stavkom 2. trećim podstavkom UEU-a i člankom 254. drugim stavkom UFEU-a zahtijevaju za obavljanje dužnosti suca Općeg suda.

60 U tom kontekstu, kao što je to navedeni odbor naveo u jednom od svojih izvješća o radu, iako je postojanje otvorenog, transparentnog i detaljno uređenog postupka odabira relevantan element u okviru provjere ispunjava li predloženi kandidat te zahtjeve, nepostojanje takvog postupka nije, nasuprot tomu, samo po sebi razlog koji omogućuje dovođenje u sumnju takvog ispunjavanja zahtjeva.

61 U svrhu takve provjere odbor iz članka 255. UFEU-a može, kao što se to predviđa točkom 6. drugim podstavkom njegovih Pravila rada, koja se nalaze u Prilogu Odluci 2010/124, zatražiti od vlade, koja je dala prijedlog, da mu pošalje dodatne informacije ili druge materijale koje odbor smatra potrebnim za raspravu, pri čemu je ta vlada dužna, na temelju načela lojalne suradnje predviđenog u članku 4. stavku 3. UEU-a, pružiti mu takve informacije i materijale.

62 Kao treće, zadaća osiguravanja poštovanja zahtjeva predviđenih člankom 19. stavkom 2. trećim podstavkom UEU-a i člankom 254. drugim stavkom UFEU-a također je na vladama država članica kada posredstvom svojih predstavnika odlučuju, s obzirom na mišljenje odbora iz članka 255. UFEU-a, imenovati sucem Općeg suda kandidata kojeg je predložila jedna od tih vlada. Naime, nakon što je imenovan, taj kandidat postaje sudac Unije i ne zastupa državu članicu koja ga je predložila.

63 S obzirom na prethodno navedeno, valja smatrati da u slučaju kada je, kao u glavnom postupku, država članica uspostavila postupak odabira kandidatâ za dužnost suca Općeg suda u okviru kojeg je skupina koja se većinom sastoji od neovisnih stručnjaka zadužena za njihovo ocjenjivanje i sastavljanje rang-liste onih koji ispunjavaju zahtjeve iz članka 19. stavka 2. trećeg podstavka UEU-a i članka 254. drugog stavka UFEU-a, sama činjenica da je vlada te države članice odlučila predložiti kandidata s te rang-liste koji nije najviše rangiran nije sama po sebi dovoljna za zaključak da taj prijedlog pobuđuje legitimne sumnje u pogledu toga ispunjava li predloženi kandidat te zahtjeve.

64 Naime, u ovom slučaju iz točaka 1., 2., 3., 13., 15., 19., 21., 22. i 23. Opisa postupka odabira proizlazi da je, prije svega, ta stručna skupina bila dužna ocijeniti navedene kandidate s obzirom na zahtjeve iz tih odredbi, kako ih je pojasnio odbor iz članka 255. UFEU-a u svojim izvješćima o radu. Nadalje, rang-lista koju je sastavila navedena skupina sadržavala je samo kandidate za koje je ona smatrala da ispunjavaju te zahtjeve. Naposljetku, okolnost da je ta skupina istaknula kandidata koji je najviše rangiran na toj rang-listi bila je samo preporuka litavskoj vladi, na kojoj je bilo predlaganje kandidata za dužnost suca Općeg suda u skladu s člankom 52. stavkom 3. Zakona o vladi.

65 Činjenica da je odbor iz članka 255. UFEU-a izrazio pozitivno mišljenje o kandidatu kojeg je predložila litavska vlada, a koji je bio uvršten na treće mjesto na toj rang-listi, potvrđuje da je odluka vlada država članica o imenovanju tog kandidata u skladu sa zahtjevima predviđenima u članku 19. stavku 2. trećem podstavku UEU-a i članku 254. drugom stavku UFEU-a.

66 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 19. stavak 2. treći podstavak UEU-a i članak 254. drugi stavak UFEU-a treba tumačiti na način da im se ne protivi to da vlada države članice, koja je osnovala skupinu neovisnih stručnjaka zaduženu za ocjenjivanje kandidata za dužnost suca Općeg suda i sastavljanje rang-liste kandidata koji ispunjavaju zahtjeve predviđene tim odredbama, predloži među kandidatima s te rang-liste kandidata koji nije najviše rangiran, pod uvjetom da predloženi kandidat ispunjava te zahtjeve.

Troškovi

67 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 19. stavak 2. treći podstavak UEU-a i članak 254. drugi stavak UFEU-a

treba tumačiti na način da im se:

ne protivi to da vlada države članice, koja je osnovala skupinu neovisnih stručnjaka zaduženu za ocjenjivanje kandidata za dužnost suca Općeg suda Europske unije i sastavljanje rang-liste kandidata koji ispunjavaju zahtjeve predviđene tim odredbama, predloži među kandidatima s te rang-liste kandidata koji nije najviše rangiran, pod uvjetom da predloženi kandidat ispunjava te zahtjeve.

Potpisi